
Mededelingenblad van het Sint Jozefkoor

December 2024, jaargang 34, nummer 4

Et in terra pax hominibus

We leven in een tijd van de ‘sterke mannen’. In China en Rusland zichzelf naar de top gemanoeuvreed, dan wel gemanipuleerd; in India, de grootste democratie ter wereld, gekozen door het volk. Aan de andere kant van de oceaan heeft een deel van het electoraat op 5 november zijn spreekwoordelijke ziel aan de duivel verkocht in ruil voor valse MAGA beloftes, niet beseffend dat de verhoudingen in de wereld, economisch en militair, al onomkeerbaar verschuiven van West naar Oost. En dat alles omdat men gelooft dat alles beter is dan de zittende macht, “de elite”, áls er maar iets verandert. Het maakt dan blijkbaar niet uit door wat voor types en denkbeelden die verandering vertegenwoordigd wordt. Types die bereid zijn de democratie en de rechtsstaat om zeep te helpen om hun doelen te bereiken. Ook in ons eigen land heeft een kwart van de kiesgerechtigden gestemd op een politiek leider die binnen zijn eigen partij geen tegenspraak duldt, zich laatlunkend uitlaat over meer dan een miljoen landgenoten en op de vraag wat de essentie van de voor hem blijkbaar zo belangrijke joods-christelijke cultuur is, niets anders weet te antwoorden dan: “eigen volk eerst”. Kan het erger?

Over een paar weken is het Kerstmis; “vrede op aarde aan alle mensen van goede wil”. *And so this is Christmas and what have we done; Another year over, a new one just begun* zong John Lennon al. Weer is een jaar voorbij en vallen er nog steeds bommen in Oekraïne, Gaza, Libanon, Soedan, Myanmar... Je zou er bijna cynisch van worden. “Vrede op aarde, ja ja...” hoor je de mensen denken. ‘Vrede’ is gaan betekenen de tijd dat er geen oorlogen zijn, of dat er zelfs geen grote oorlogen zijn. Maar in het Hebreeuws heeft vrede, *sjaloom*, de betekenis van “volheid”, van alles wat je nodig hebt om gelukkig, om helemaal jezelf te zijn. Een van de namen waaronder Jezus bekend is, is *Vrededorst*, en hij

gebruikte het woord 'vrede' in twee uitspraken die op het eerste gezicht radicaal tegenstrijdig lijken. Bij een bepaalde gelegenheid zei hij tot zijn discipelen: *"Meent niet, dat ik gekomen ben om vrede te brengen op aarde; ik ben niet gekomen om vrede te brengen maar het zwaard"*. En bij het laatste avondmaal zei hij tegen hen *"Vrede laat ik u, mijn vrede geef ik u"*. De tegenstrijdigheid is opgelost als je realiseert dat 'vrede' voor Jezus niet betekende de afwezigheid van strijd, maar de aanwezigheid van liefde. In christelijke zin is liefde niet in de eerste plaats een emotie maar een daad van de wil. Hij zegt ons onze naasten lief te hebben in de zin van ons in te spannen voor hun welzijn, zelfs als dat betekent ons eigen welzijn daarvoor op te offeren. Vanuit die gedachte zijn "eigen volk eerst" en "America first" niet bepaald slogans die getuigen van een christelijke levenshouding.

Toch mogen we ook nu met de geboorte van Christus weer hoop hebben. Hoop op óók verandering, maar dan een verandering die gedreven wordt door de liefde, de zorg om het welzijn van de naaste, zonder onderscheid naar ras, etniciteit, religie of seksuele geaardheid. Alleen daardoor zal er hoop kunnen bestaan op een vrede in de betekenis van een wereld zonder strijd. Als die gedachte eens de drijfveer van de 'sterke mannen' zou mogen worden, dan kunnen we ze pas echt sterk noemen.

Zalig Kerstfeest!

Hans van Saaze

Aan alles komt een eind

Met deze uitgave van het mededelingenblad komt een einde aan een periode van 34 jaar waarin jullie op de hoogte werden gehouden van opkomende activiteiten, mededelingen en overige wetenswaardigheden. Daarnaast bood het blad de mogelijkheid om verslag te doen van kooractiviteiten, zoals studiereizen, uitvoeringen en andere bijzondere evenementen. Als zodanig was het blad een waardevolle bron als het ging over de vraag “hoe zat het ook alweer?”. Een stukje koorgeschiedenis dus, waarvan ook voor het jubileumboek “*Om het vuur brandend te houden*” dankbaar gebruik is gemaakt.

Nu het koor aanzienlijk kleiner geworden is en er andere, meer flexibele, mogelijkheden zijn om jullie te informeren heeft het bestuur besloten de uitgifte van het mededelingenblad te stoppen. Het rooster voor de repetities en de zondagen zal nog wel beschikbaar blijven.

Het mededelingenblad ontstond in oktober 1991 op initiatief van Wim van Hugten. Hij heeft in de loop van de tijd talloze bijdragen geleverd in de vorm van wetenswaardige artikelen en persoonlijke beschouwingen. Ook voor deze uitgave heeft hij weer een aantal bijdragen aangeleverd die daarmee tevens zijn laatste zijn. We zijn Wim dankbaar voor alle energie die hij in al die jaren in het blad gestoken heeft.

Alle 168 edities van het mededelingenblad zijn terug te vinden via onze website: www.sintjozefkoorhelmond.nl/over-ons/mededelingenblad

Hans van Saaze

Rooster december - april

december 2024

Zo.	01-12	1 ^e zondag van de Advent
Za.	07-12	repetitie
Zo.	08-12	2 ^e zondag van de Advent
Za.	14-12	repetitie
Zo.	15-12	3 ^e zondag van de Advent
Za.	21-12	repetitie
Zo.	22-12	4 ^e zondag van de Advent
Di.	24-12	Kerstmis - nachtmis (20.30 uur)
Wo.	25-12	Kerstmis - dagmis
Za.	28-12	<i>geen repetitie</i>
Zo.	29-12	Feest van de H. Familie

januari 2025

Za.	04-01	repetitie
Zo.	05-01	Openbaring van de Heer
Za.	11-01	repetitie
Zo.	12-01	Doop van de Heer
Za.	18-01	repetitie
Zo.	19-01	2 ^e zondag door het jaar
Za.	25-01	Huwelijksmis Ivana Peters en Willem Swinkels (14.00)
		repetitie
Zo.	26-01	3 ^e zondag door het jaar

februari 2025

Za.	01-02	repetitie
Zo.	02-02	Opdracht van de Heer
Za.	08-02	repetitie
Zo.	09-02	5 ^e zondag door het jaar
Za.	15-02	repetitie
Zo.	16-02	6 ^e zondag door het jaar
Za.	22-02	repetitie
Zo.	23-02	7 ^e zondag door het jaar

maart 2025

Za.	01-03	repetitie
Zo.	02-03	8 ^e zondag door het jaar
Za.	08-03	repetitie
Zo.	09-03	1 ^e zondag van de veertigdagentijd
Za.	15-03	repetitie
Zo.	16-03	2 zondag van de veertigdagentijd
Wo.	19-03	Hoogfeest van St. Jozef
Za.	22-03	repetitie
Zo.	23-03	3 ^e zondag van de veertigdagentijd
Za.	29-03	repetitie
Zo.	30-03	4 ^e zondag van de veertigdagentijd

april 2025

Za.	05-04	repetitie
Zo.	06-04	5 ^e zondag van de veertigdagentijd
Za.	12-04	repetitie
Zo.	13-04	Palmzondag
Do.	17-04	Witte Donderdag
Vr.	18-04	Goede Vrijdag
Za.	19-04	Paaswake (<i>geen repetitie in TDI</i>)
Zo.	20-04	Hoogfeest van Pasen
Za.	26-04	repetitie
Zo.	27-04	2 ^e zondag van Pasen

Bestuurswisseling Theo Driessen Instituut

De Stichting Theo Driessen Instituut kent per 15 november 2024 een nieuwe bestuurssamenstelling:

- Hans van Saaze voorzitter
- Joop Dams secretaris a.i.
- Caroline Vlemmings penningmeester

Tijdens de gebruikersraad 12 november jl. heeft Frans Stienen als interim voorzitter een oproep gedaan voor nieuwe bestuursleden. Hans van Saaze, Caroline Vlemmings en Joop Dams hebben hieraan gehoor gegeven en zich aangemeld als extra bestuursleden. Dit was voor Frans Stienen en Eugène Princée aanleiding om hun bestuurslidmaatschap per direct te beëindigen. Ondertussen heeft Ada van de Pol ook besloten haar functie als secretaris neer te leggen c.q. uit het bestuur te stappen.

Speerpunten van het nieuwe bestuur zullen zijn het aantrekken van meer vaste gebruikers, focus op kostenbeheersing en het stimuleren van de participatie van de gebruikers in het beheer en onderhoud van het gebouw. Daarnaast zal het bestuur actief aan de slag gaan met (private) fondswerving voor groot onderhoud en aanpassing van het gebouw - waar zinvol - aan de eisen van de tijd.

Het nieuwe bestuur van de Stichting (F: Bert Keet)

A Festival of Lessons and Carols

Zondagmiddag 15 december 2024 zal voor de tweede keer een *Festival of Lessons and Carols* gehouden worden in de St. Jozefkerk te Helmond. De uitvoering van de meerstemmige werken is in handen van een projectkoor, bijeengebracht door leden van de Capella Musica Sacra onder leiding van Leontain van Lieshout. Het orgel wordt bespeeld door Annelies Eperjésy-Willemse. Het project wordt financieel mogelijk gemaakt door ons koor.

Naast de meerstemmige muziek van o.a. John Rutter, Peter Warlock, David Willcocks en Tomás Luis de Victoria, bevat het programma een vijftal Nederlandstalige kerstliederen die door het koor en aanwezigen gezongen worden. De aanvang is 15:00 uur en de toegang is gratis. Na afloop zal er een collecte gehouden worden voor de Caritas 0492 dat zich richt op het op meerdere momenten in de week verstrekken van voedsel aan de minima, mensen met honger, of vluchtelingen. Daarnaast is er de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten met een kopje koffie, thee of een drankje.

**A Festival of
Lessons and Carols**

Lezingen afgewisseld met werken voor koor en samenzang

Capella Musica Sacra & projectleden
o.l.v. Leontain van Lieshout

Zondag 15 december 2024
15.00 uur
St. Jozefkerk Helmond

Toegang gratis

www.sintjosefkoorhelmond.nl/festival-of-lessons-and-carols

Een Festival of (Nine) Lessons and Carols is een traditioneel Engelse viering met veel muziek en (Bijbel)lezingen: verhalen, koormuziek en samenzang wisselen elkaar af. Het is in 1880 ontwikkeld door de anglicaanse bisschop Edward White Benson, de latere aartsbisschop van Canterbury, voor de kathedraal van Truro in Cornwall. Vanaf 1918 wordt ook in King's College Chapel in Cambridge de viering in deze vorm gehouden. Sindsdien heeft deze zich over de hele wereld verspreid.

Ceciliafeest 2024

Op zondag 24 november, feest van Christus Koning en tevens de afsluiting van het kerkelijk jaar, begon het Ceciliafeest traditiegetrouw met de hoogmis. In de voorbede werden de overleden koorleden herdacht, waaraan Frans Verbakel is toegevoegd die dit jaar is overleden.

Na de mis verzamelden zich de koorleden met hun echtgenotes en enkele weduwen van overleden koorleden in het TDI voor koffie met gebak.

Omdat er deze keer geen jubilarissen waren was na het welkomstwoord van de voorzitter zijn openingstoespraak wat bescheidener wat de duur ervan betreft. Hij noemde het van belang om, al is het koor minder in aantal, op dagen als deze bijeen te komen om saamhorigheid te tonen en de onderlinge band te bestendigen. Vanzelfsprekend sprak hij ook over het tot negen - op zondagen actieve - zangers sterk gereduceerde ledental, maar hij zei er vooral trots op te zijn dat wij desondanks onder de bezielende leiding van Jos Leenen op goed niveau de gregoriaanse gezangen in de kerkelijke plechtigheden kunnen verzorgen.

Hans was in het digitale archief gedoken en had de programma's van de Ceciliafeesten van 1925 en 1929 meegebracht waaruit hij uitgebreid programmapunten aanhaalde; wat er in beide gevallen tientallen waren en soms de nodige hilariteit veroorzaakten. Zo kon de te benoemen ceremoniemeester naar eigen goeddunken punten toevoegen. Het opmerkelijke van deze feesten was ook dat deze niet altijd op zondag maar op doordeweekse dagen of pas in januari gevierd werden.

Rond het middaguur genoten we van een door koorlid Pierre gevarieerd samengestelde 'self-service-lunch' waarbij zich ook onze pastoor en pastor Koopmans aansloten.

Na de lunch was het tijd om op eigen gelegenheid naar Best te gaan voor een bezoek aan museum Bevrijdende Vleugels. Om fysieke redenen konden een aantal leden helaas niet mee. Het museum vertelt het verhaal van onder meer de bevrijding van Zuid Nederland aan het einde van de Tweede Wereldoorlog waarin de operatie Market Garden een cruciale rol speelt. Het museum ligt op het gebied waar op 17 september 1944 luchtlandingen plaatsvonden.

Gids Arno leidde ons rond en vertelde met passie over het ontstaan van het museum en over het belang van het in stand houden ervan. Hij kreeg een luisterend oor en beantwoordde op deskundige wijze tal van vragen.

Het museum is mooi opgebouwd met diorama's met zorg voor details en met groot materieel zoals een Horse glider waar je in kunt en tanks en veel andere voertuigen. Kortom een museum voor jong en oud de moeite waard. We hebben genoten.

Ons bezoek werd in de naastgelegen brasserie 't Boshuys afgesloten met een gezellige nazit.

Wim van Hugten

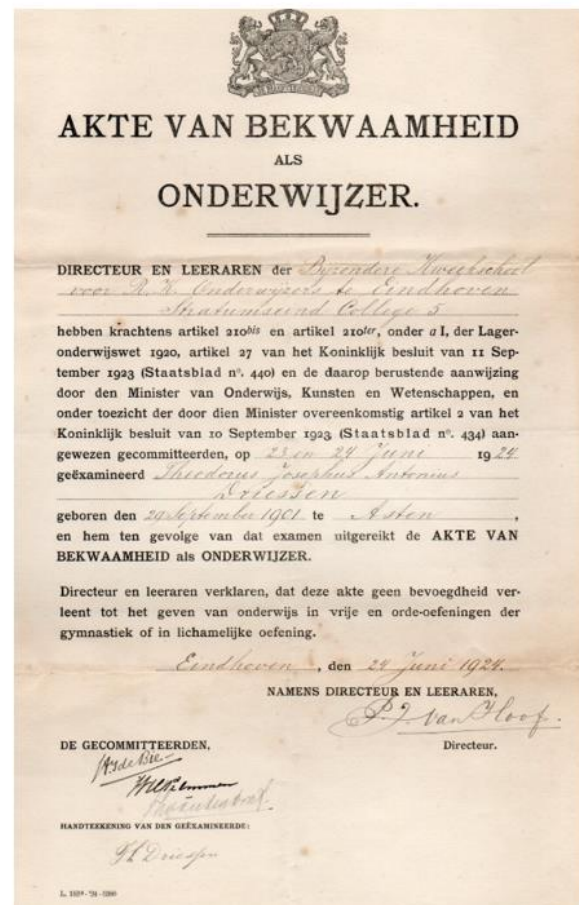
In gesprek met Theo Driessen (2)

In 1974 had Jan van Lieshout (1938-2010) een gesprek met Theo Driessen dat op band werd vastgelegd. Het bestuur heeft getracht deze bandopnames te achterhalen met het voornemen ze te digitaliseren. Helaas is het onduidelijk waar de banden gebleven zijn. Navraag bij diverse (betrokken) mensen en familieleden van Jan van Lieshout heeft niets opgeleverd. De tekst van het interview is gelukkig wel bewaard gebleven en in de jaren '70 al een keer gepubliceerd in het blad 'Kerkoraal' van de Amici Cantus Gregoriani. Dit is het tweede deel van het interview. Deel 1 is te lezen in het mededelingenblad van september.

De Kweek- en leerschool

"Daarna ging ik naar de kweekschool. Een jaar. Daar kreeg ik les van Piet van Hoof, de directeur van het Catharinakoor en die vond dat ik goed muziek kon. Op de kweekschool moesten ze toen noten lezen, níet zingen en daarbij acteren, maar ik kon ze met wat moeite zingen en dat was een hele stap vooruit. Ik kreeg toen zelfs een 8 voor muziek. (Een relativerende lach onderstreept hier op de band het betrekkelijke van de schoolse cijfergeving, J.v.L.) Dat was eigenlijk bedrog, want het liedje, dat ik zo moest zingen kende ik eigenlijk al. Het repertoire bestond uit liedjes van Catharina van Rennes uit de Liederkrans. En voor tekenen had ik ook al zo'n gecamoufleerd goed punt. Toch ben ik daarmee in Helmond terecht gekomen. Maar ik had ook wel erg grote belangstelling voor die dingen."

"Het meeste leerde ik in die tijd op de leerschool. Daar stond toen een meneer die Bayens heette en die liet de jongens zacht zingen. Dat was eigenlijk de eerste stemvorming die ik meemaakte. Want zingen dat was toen: je keel uitknijpen. Hard zingen was gewoon. Schreeuwen was de normale manier van zingen. En Bayens ontwikkelde de stem ook wel, maar vanuit het zacht zingen.

Dat was voor mijzelf ook wel erg goed, want ik had een heel hese stem en zó kon je komen tot soepel zingen. Ik vond dat toen al een heel winstpunt."

Per ongeluk onderwijzer

"Ik ben nooit van plan geweest onderwijzer te worden en ik word onderwijzer, bij ongeluk. "

Wat had U dan willen worden?

"Ja, op Carolus dacht ik: "Ik kan nogal mooie opstellen maken; ik word journalist". Ik zou middelbaar Nederlands gaan studeren, maar Knippenberg (de eerste rector van Carolus) zei: "Het is zo gevaarlijk met die economische situatie van tegenwoordig, ik zou eerst die onderwijzersacte maar gaan halen dan heb je wat achter de hand". En zo ben ik op de kweekschool gekomen, om wat achter de hand te hebben, maar toen ik dat eenmaal achter de hand had, heb ik gevoeld, waar mijn kracht lag en dat ik iets gevonden had wat me goed lag. Zo ben ik eerst in Asten en daarna in Helmond onderwijzer geworden na één jaar kweekschool. Dat was een soort speedcursus. Na anderhalf jaar ben ik toen twee jaar weg geweest, naar een sanatorium. "

Is er binnen het lager onderwijs nu iets veranderd sinds U begon?

"O, ja. Dat kan ik het best duidelijk maken met een voorbeeld. Toen wij pas begonnen als onderwijzer moesten van Eyck en ik naar de bus, na school, en dan moesten we door straatjes van onze parochie, het Hemelrijk en zo en dan riepen de jongens van onze eigen school ons na: (gezongen) "Mister Driessen kan nie piessie". "Mister van Eyck, viel mi zun gat in 't slijk. ! Van Eyck liep ze dan soms na tot in de straatjes en gangetjes, maar ze doken weg en je kon ze niet te pakken krijgen. Dan kon je ze daags daarna wel uitfoeteren of zelfs straf geven, maar dat was toch ook moeilijk en het haalde niets uit.

Ik zei: onze verhouding met de jongens is verkeerd. En wij lazen Ligthart, Jan Ligthart- de sinaasappelmethode. Die heeft op onze school geleidelijk veel invloed gehad." (Beknopt samengevat kan men zeggen, dat met de sinaasappelmethode een geheel van pedagogisch handelen bedoeld werd, dat niet steunt op een systeem van straf, maar van gewenst gedrag, in plaats van straffen van ongewenst gedrag. J.v.L.)

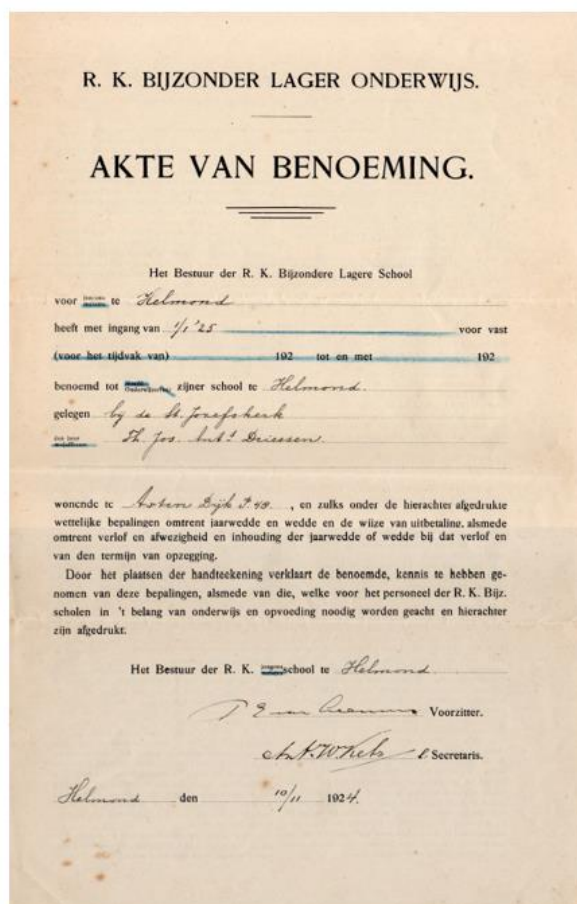
"Er kwam een andere verhouding tussen leerlingen en onderwijzers, waar vooral Palar een grote bijdrage aan heeft geleverd. Die is daar eigenlijk mee begonnen. Ik heb in het begin nog volop lijfstraffen gegeven. Later ook nog wel eens, maar toen hoorde dat toch niet meer bij de normale straffen. "

Differentiatie

U was altijd een uitgesproken voorstander van een A en een B afdeling op de Sint Jozefschool. Hoe kijkt U daar nu achteraf tegenaan?

(De Sint Jozefschool had in die tijd twee klassen per leerjaar. De zwakkere leerlingen zaten in de A-klassen, de meer begaafden op leergebied in de B-klassen) "U moet dat zien in het licht van de klassengrootte van toen. Ik heb nog met 62 leerlingen in een lokaal gewerkt. Als we toen de klassen niet zo gesplitst hadden, was het uitgesloten geweest, dat iemand uit onze parochie naar de H.B.S. had gekund. Op het ogenblik kunnen ze veel meer doen, omdat er veel minder leerlingen in een klas zitten. Hoogstens dertig. Je kunt dan iedere leerling meer meegeven, meer aandacht geven en de leerstof op iedereen overbrengen.

Er komt nog bij, dat er nu veel methodes zijn met individuele taken, of met een progressieve ordening, die de kinderen zelf kunnen verwerken in eigen tempo. Ook kun je in een klas kleine groepjes maken en die verschillend werk geven, interne differentiatie dus."

De onderwijzersopleiding

Ligt het niveau van de onderwijzer nu lager dan vroeger?

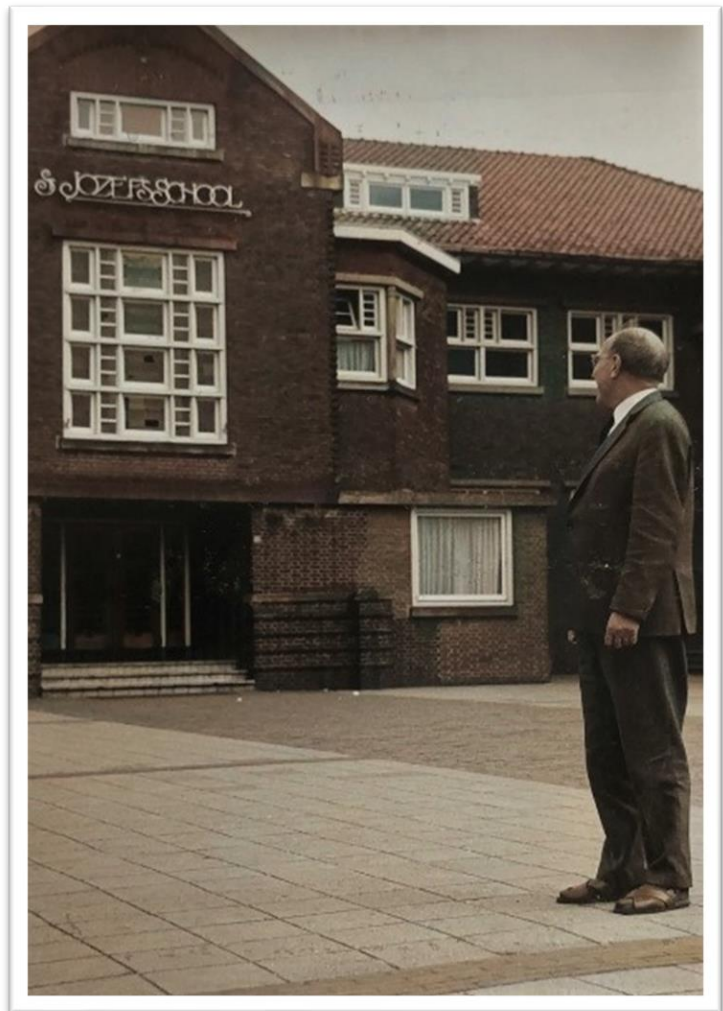
"Je moet niet vergeten : de onderwijzer was vroeger op de dorpen en ook wel in de steden zo ongeveer de enige cultuurdrager. Hij stak ver uit boven zijn omgeving . Maar wat een uitbreiding van scholingsmogelijkheden is daarop niet gevolgd. Aan universiteiten, middelbare scholen : Het is niet te verwonderen, dat de onderwijzer daar niet meer boven uit steekt. Vroeger was de onderwijzer de eerste cultuurdrager niet alleen op school, maar ook bijvoorbeeld op landbouwgebied. Daar liggen misschien wel de belangrijkste verdiensten trouwens, in de landbouw. Maar ook op muzikaal gebied en op sociaal en kerkelijk gebied. Veel moest van de onderwijzers komen. Het mooiste is dat ze dat ook inderdaad gedaan hebben.

Ik waardeer de huidige opleiding van onderwijzers als heel sympathiek. Ze leren zelfstandig op onderzoek uit te gaan en een werkstuk te maken aan de hand van de praktijk. De schaduwzijde is wel dat ze die dingen dan van elkaar overschrijven, maar ik vind het een pre, dat ze niet alleen boeken kennen, maar ook de praktijk bekijken. We moesten onderwijs gaan geven zonder ooit in een klas enige aanwijzing gekregen te hebben over lesgeven. Niets."

Op mijn kritische geluiden ten aanzien van de intellectuele kwaliteiten van de huidige onderwijzers (in opleiding), de vaak genoemde armoede aan culturele interesse en de geringe kennisbagage wilde de heer Driessen niet ingaan. Hij volstond met de opmerking, dat de onderwijzers vroeger en met name voor de oude hoofdacte toch ook wel veel volstrekt nutteloze kennis kregen aangeboden.

Negatief uitte hij zich over het peil van de muzikale vorming van de onderwijzers ofschoon bij verschillende hervormingen van het kweekschool onderwijs gezegd is dat men ook de expressievakken beter tot zijn recht wilde laten komen is daar in de praktijk niets van terecht

gekomen. Met name de onderwijsbonden achtte Driessen daaraan mede schuldig. Zij hebben ten aanzien van allerlei vakken stimulerend gewerkt , maar allerminst ten aanzien van muziek. Toen er nog maar twee echte methodes waren (Ward en Gehrels), hebben de bonden daar niet voldoende steun aan gegeven. Bovendien zijn ze later allerlei, vaak inferieure, methodes te hooi en te gras gaan propageren om vaak onduidelijke redenen. Funest is verder geweest het gekrakeel over zijns inziens onbelangrijke vraagstukken met betrekking tot onderdelen van een methode (het cijferschrift en de gebaren van Ward, het handzingen van Gehrels). Later kwam daar nog de in onze maatschappij veld winnende afkeer bij tegenover methodes in het algemeen.

Heel de cultuur is een uiting van godsdienstig leven

Na zijn pensionering maakte Driessen grote reizen, naar Israël, Jordanië, Egypte, Turkije, Griekenland, Moskou, Mexico. Tijdens al deze reizen maakte hij dia's, en vrienden en kennissen werden bij gebleken belangstelling soms uitgenodigd met het hele gezin te komen kijken naar wat hij had gezien in al die landen. Je kreeg er dan deskundige uitleg bij, maar tevens Driessens visie op cultuur. Hij fotografeerde vooral, wat hij tijdloos achtte, de eeuwen overstijgend. Dat was wat. de mens maakte, dat was meer dan de natuur, dat was wat hij zag als een uitdrukking van religieuze ervaringen.

Zo gaf Driessen je zijn kijk, letterlijk, op geschiedenis. Een eenzijdige visie, de visie van een gelovige, niet die van een wetenschapper . Ofschoon in dit verband wetenschappelijke twijfel mijn vak is, kwam ik toch telkens weer onder de indruk van wat in feite ongetwijfeld vereenvoudigingen van de werkelijkheid waren. De Egyptenaren werden zoals hij ze hebben wilden en evenzo verging het de Perzen en de Joden

De koudste douche

"Voor mij blijft het godsdienstige het alles beheersende in mijn werk, ofschoon de centrale plaats in dit werk wat verschoven is van het kerkkoor naar mijn zorg voor de jongens zelf. Maar het is zo'n eenheid geworden, dat je niet anders meer kunt, dat het in alles meespeelt. Het geloof is het belangrijkste geweest in mijn leven. Dat heb ik zeker van ons moeder."

Driessen laat er geen twijfel over bestaan, dat voor hem heel zijn praktisch werk religieus geïnspireerd was. Gevraagd naar welke aspecten dan het meest zijn gedachten gingen: moraal , ethiek, eredienst, theologie, antwoordt hij onmiddellijk: de eredienst. Persoonlijk was hij erg gelukkig met de grotere vrijheid op ethisch en moreel gebied, terreinen, waarop vaak zijn bijna pastorale hulp werd ingeroepen.

Maar juist op het gebied van de eredienst richtte zich de kern van zijn pedagogische inzet en juist daarop heeft hij menige strijd gestreden en meerdere teleurstellingen te verwerken gekregen. Als wij bijvoorbeeld Vaticanum II ter sprake brengen, vertelt hij over idealen die hij in de jaren dertig beleed, zoals: mislezen met het gezicht naar de mensen, het koor vóór in de kerk in plaats van op zolder , actieve deelname van de mensen in de kerk aan de liturgie, bijvoorbeeld door volkszang. Vaticanum II bevestigde voor zijn gevoel de juistheid van deze idealen, die soms juist in zijn eigen omgeving niet

te realiseren bleken door de ongeïnteresseerde of ondeskundige houding van de priesters.

Daarnaast komt hij ook met felle kritiek, die wellicht niet theologisch verwoord werd, maar die ongetwijfeld belangrijke theologische visies representeerde.

"Het fundament is weggenomen. Als de kerk in de eredienst niet meer uitgaat van het brengen van eer aan God, als de mensen naar de kerk moeten om er beter van te worden, om er iets te leren, om er iets te halen, dan is er geen fundament meer voor de eredienst. Die moet ook openbaar zijn, dat wil zeggen geen privé uiting van een priester of van de mensen. In de liturgie teveel tegemoetkomen aan de volkssmaak maakt de liturgie onbetekenend. En dat hebben de priesters gedaan. Zij hebben ook de mensen uit de kerk gejaagd en zo tot een algehele verslapping aangezet. De omschakeling van kerkbezoek als plicht naar een volledige vrijheid is veel te plotseling gegaan. Dat is natuurlijk niet de enige oorzaak van onkerkelijkheid, maar wel een zeer belangrijke.

De koudste douche van mijn hele leven kreeg ik bij de Gregoriusvereniging, waar ik een jaar of tien in het bestuur zat, toen ik van een vooraanstaand priester moest te horen krijgen over het zo goed mogelijk zingen in de kerk: "Wat heeft God er aan?". Ik begrijp ook wel, dat God er niet meer of niet beter van wordt, maar het eer brengen aan God is toch een uitdrukking van mijn eer aan een ander. Dat moet dan toch eervol zijn en niet onbetekenend ."

Toch meende hij binnen de Gregoriusvereniging ook wel iets zinnigs te hebben kunnen doen, namelijk "mensen warm maken voor mijns inziens goede muziek. Dat deed ik dan ook door het voorbeeld te geven. Want misschien luisterden ze ook wel ooit naar mijn speeches, maar die overtuigden waarschijnlijk vooral omdat je deed wat je zei, omdat je er achter stond, "

Liturgische muziek: waardigheid als norm

Zo bakent Driessen ook de normen af waaraan muziek in de kerk moet voldoen. Hij doet dat niet op basis van citaten van anderen, maar spontaan denkend, zich corrigerend, relativierend, maar diep vanuit zijn gevoel. Veel normen ontleent hij aan het volkslied.

"Liederen voor de eredienst moeten algemeen menselijk zijn, dat wil zeggen voor iedereen acceptabel, daarbij behoort dan geen overtoellig, te geforceerd geluid, dat de waardigheid van de persoon aantast, muziek voor God moet zijn waardigheid uitdrukken. Dat is iets anders, dan muziek om mensen aangenaam, plezierig bezig te houden. Amusementsmuziek hoort niet in de kerk thuis. Ook muziek met teveel slagwerk, ook driftige muziek, drijvend op

passies dus niet. Al mag je dat ook weer niet zeggen. Het gaat om de manier waarop het gebeurt. Het is erg moeilijk in woorden uit te drukken. "

"Het mag ook niet gaan om het naar de kerk krijgen van de jeugd; je moet mensen van de grond af aan opvoeden hierin. Dat is de eerste opvoeding die je moet geven.

"En dan hoeft het niet allemaal Gregoriaans te zijn, maar moderne componisten hebben het moeilijk, ook al door de invloed van de popmuziek. Ze hebben vroeger ook nooit voldoende kans gekregen toen alles nog veel gemakkelijker centraal te regelen was. Of ze schreven zo moeilijk, dat ik het niet kon uitvoeren. Daar moet je ook in groeien. Nu zijn de mensen beter opgeleid, meer gevormd. Mijn opvolger moet dat maar doen."

Na de oorlog

In het praktische werk komt na de tweede wereldoorlog de esthetische kant van het werk van Driessen als steeds belangrijker naar voren. Kerkkoor en liturgieverzorging blijven nog wel bestaan, maar de vooral culturele vorming van de kinderen komt als argument voor alles veel vaker naar voren. Dat geschiedde bij Driessen spontaan, afgaande op zijn intuïtie. De motivatie vond hij zelf ook pas later.

"Een ding is zeker, als ik nog eens zou mogen kiezen: het zou altijd wel muziek blijven. Volkslied. Intens volkslied beoefenen moet wel leiden tot klassieke muziek. Concerten bezoeken. En, dat is zeker: alle kunsten. Alle kunsten hebben

mijn belangstelling. Literatuur: ik las op de Lagere School in de zesde klas Karel en de Elegast, Elkerlijck, Vondel, Hooft, van Eden, Multatuli, Kloos, Bilderdijk. Ik vergeleek de schilderkunst en de architectuur van de gotiek. We fietsten naar de St. Jan in den Bosch. Ik leerde de jongens het principe van themaverwerking zoals dat in alle kunsten aanwezig is".

Ballet

Met name na de oprichting van de Vereniging en de stichting van het gebouw Theo Driessen Instituut in 1953 groeiden de activiteiten ook in de breedte sterk uit. Zangers, blokfluiters, morris- en volksdansers en verkenners konden nu beschikken over passende accommodaties,

"Ik heb toen wel eens tegen Jo Kuijpers gezegd: "ge moet er ballet van maken". Dans is een weelde voor het oog. Ik ben een groot liefhebber van ballet. Ik ga er ook vaak naar kijken, zo dikwijls als ik de kans heb eigenlijk. Van toneel hou

ik ook wel, maar dat versta ik niet meer. Als ik dan die dansers uit de Oekraïne gezien had met die dansen gebaseerd op de volksdans, dan dacht ik: dat moesten wij hier ook zien te hebben. Maar wij hadden geen leiders voor die moderne dansvormen die ik in Parijs zag. Er waren beslist jongens in onze groepen die dat gekund zouden hebben, maar we hadden niemand uit de balletwereld in onze omgeving.

Later is Sjef den Ouden met die bewegingsscholing begonnen, na cursussen in Nijmegen. Dat heb ik wel aangemoedigd. Vroeger lag dat ook veel moeilijker. Wij moesten er voor vechten, dat de erotiek die toch in ieder mens leeft tot uiting kon komen. Voor de oorlog mochten er niet eens gemengde verenigingen zijn, maar wij zijn er hier toch mee begonnen, want onze jongens vroegen er om".

De muziek

"Net als met de blokfluit trouwens. Dat was in 1934. Wij volgden de ene cursus na de andere om alles zelf te leren. Maar toen het gebouw er was lieten we de jongens ook les gaan halen op grote instrumenten: hobo, klarinet, fagot en fluit. Bij mensen van het conservatorium in Tilburg: van Trigt, Steendijk, van Wieringen en bij mevrouw van der Grinten-Andriessen in Venlo".

"Je moet bewust een goede snaak bijbrengen. Mozart bijvoorbeeld is op zich wel mooi, maar die paste vroeger niet in ons leefpatroon. Er had zich vooral bij de verkenneren een speciaal gemeenschapsgevoel ontwikkeld, dat veel minder op de individuele prestatie was afgestemd. Later is dat veranderd. Het opkomend C.R.M. sloot de verkenneren uit. Dat kon in het denken van wat toen nog Kunsten bij O. K. & W. was, niet gecombineerd worden. Wij hadden namelijk een verkenneren-zangersgroep. Later kwamen er ook steeds meer verkennerenleiders bij die de combinatie verkenneren-culturele vorming niet konden plaatsen".

"Door die activiteiten in de muziek leefden wij al jaren naar een muziekschool toe. Met onze elementaire vorming waren we aan het eind van ons latijn gekomen. Daarom hebben we altijd gevochten voor een muziekschool, al kregen we vaak het verwijt de komst ervan te hebben tegengewerkt. Later hebben we achterhaald dat de toenmalige burgemeester, Sweens, uit financiële overwegingen voor de gemeente het niet nodig vond. Erger voor ons was dat hij dat ook aan Daniskas, de toenmalige inspecteur, liet weten. "

De Landelijke Stichting

"We leefden al jaren met het vooruitzicht, dat er subsidie zou komen, al gauw genoeg na de oorlog. We moesten overall demonstreren voor het ministerie, voor de verkennerij, voor het Ward Instituut en dat alles voor niks. Daarom werd er toen al subsidie toegezegd, maar ze wisten niet hoe, want we vielen nergens onder in die tijd. We hadden geld nodig voor ons gebouw. Maar het heeft meer dan tien jaar geduurd. In het begin werd die subsidie ons zonder verdere voorwaarden gegeven. Later werd dat gereguleerd. We moesten ons toen landelijk organiseren in afdelingen die op soortgelijke wijze werkten. Dat werden Mook, Nijmegen, Bommel, Thorn en Maasbracht, later Joure."

Theo Driessen-Instituut maandag landelijke stichting

Geldgebrek remt uitbloei af

NET INGAAND van de vierde of deze maand zal het Theo Driessen-Instituut een onafhankelijke stichting zijn. Aanleiding om een groots feest te organiseren? Alleen maar dit is niet wat je neemt en mijnpool. Het officieel landelijk werden is geen feit om voor "meer huls te schrijven". Het is niet meer en niets minder dan luster en formaliteit, die koeltjes notarist wordt afgeleent.

Wezenlijke bijdrage

Vreemd of niet zo vreemd is het, dat het Theo Driessen-Instituut een onafhankelijke stichting is. Het is niet wat je neemt en mijnpool. Het officieel landelijk werden is geen feit om voor "meer huls te schrijven". Het is niet meer en niets minder dan luster en formaliteit, die koeltjes notarist wordt afgeleent.

Reden tot vreemde is er, zeker, doch deze vreemde zal niet uit de werf komen, omdat men van de andere kant gestaat oploft tegen onnoemelijke zorgen, zorgen van financiële aard, dat voelt ge al. Wij zullen dit trochten duidelijk te maken. Daarvoor is het nodig onze aandacht te richten op het hoes en waaraan van de stichting, op haar positie en op haar vorderingen.

De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen.

zich intensief bezig met de mogelijkheid achteraf te komen. In dit geval wordt er een voorstel om voor dat verschuldigde plaats om goed te zijn om het werk van het Theo Driessen-Instituut te beginnen. Het is niet voor een paar maanden, kortom, dat men aan de lijn.

Beter begrip voor kunstuitingen

VELEN MINEN ten overtuiging, dat het Instituut zich uitstekend bezig houdt met de artistieke vormgeving van de taal. Dit is niet de enige reden, doch ook andere vormen van vormgeving zijn van belang. Het is niet de enige reden, doch ook andere vormen van vormgeving zijn van belang.

De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen.

Passend kostuum
WE RAAKTEN slechts een kant van de zaak. Daar gaat het om de kostuum, dat een kostuum is dat niet meer is dan een kostuum. Het is niet meer dan een kostuum. Het is niet meer dan een kostuum.

Uitbreiding nodig
WAT ZEGT u hiervan? Het Instituut is niet meer dan een kostuum. Het is niet meer dan een kostuum. Het is niet meer dan een kostuum.

De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen.

De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen.

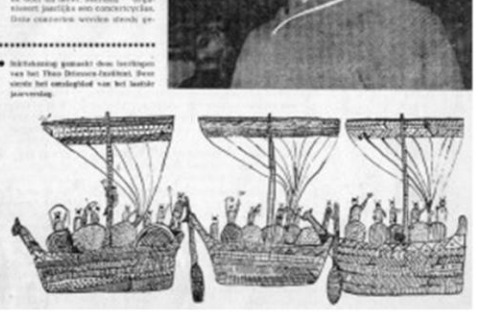
De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen. De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen. De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen.

De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen. De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen. De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen.

De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen.

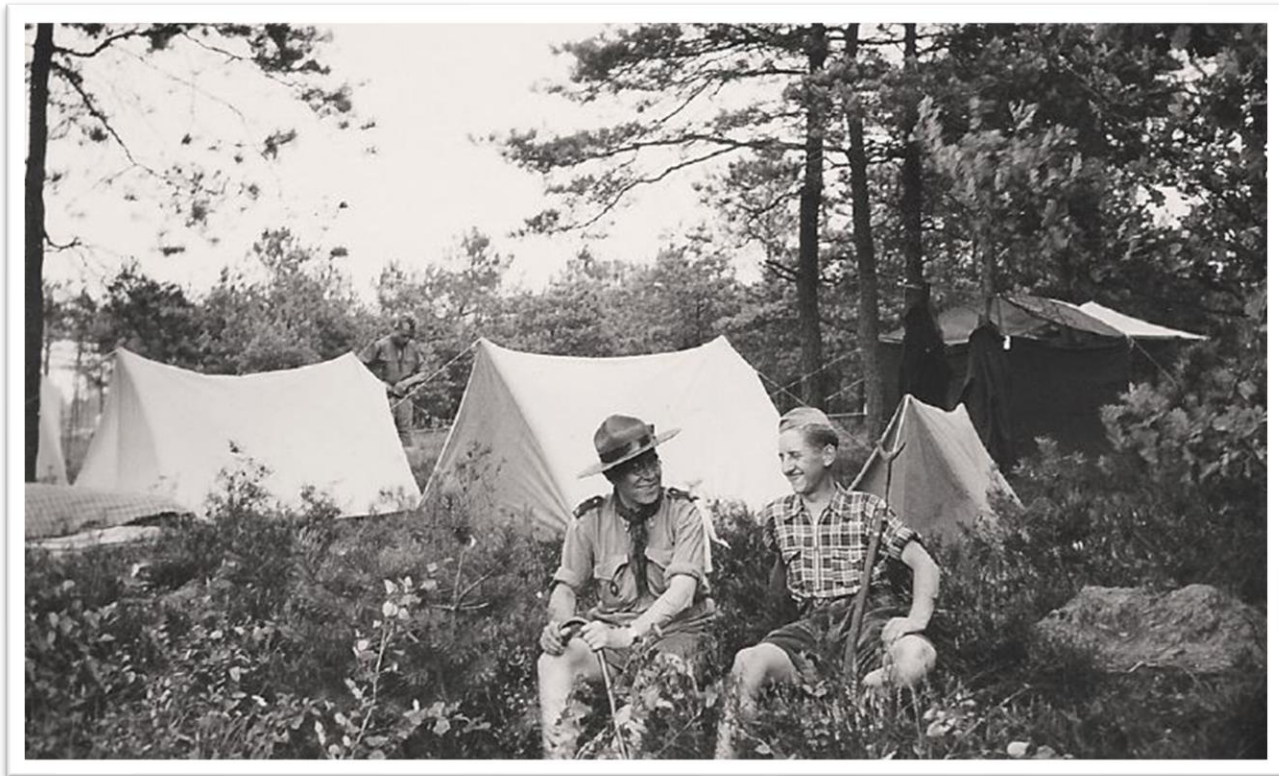
Onmisbaar!
BUTENREWIJN (graaf) regert het land. Het is niet meer dan een kostuum. Het is niet meer dan een kostuum.

De 44-ouderscommissie, veld op 'haar laatste' bijeen.

Leiderschap

Meermalen in de gesprekken kwam de rol van de verkennerij, vooral in vroegere jaren, erg duidelijk naar voren. Kennelijk betreurde Driessen de ontwikkelingen die deze tak van zijn activiteiten feitelijk ter ziele hebben doen gaan. Een aantal opmerkingen over leiderschap komen dan ook voort uit zijn ervaringen binnen de verkennerij die hij als zeer wezenlijk beschouwde.

"Verkennerij bracht de jongens weer in aanraking met de oerkrachten van de natuur. Aarde, wind, water. Je moest leren leven dicht bij de natuur. Dat dwong tot handelen, overleggen en beslissen, rekening houden met anderen en met andere krachten. Daardoor werden persoonlijkheden gekweekt. Met muziek ging dat net zo. Met eenvoudige elementen werden de jongens fundamenteel gevormd. Kodály ervaaarde dat ook zo. Wij hebben geen grote dingen gedaan, maar mensen gevormd zo goed we konden en naar onze inzichten toen. Ik vind ook, dat leiders niet véél hoeven te kennen, maar de elementaire zaken wel bijzonder goed moeten beheersen. Die hoge eisen van tegenwoordig vind ik erg overdreven." (hier wordt gezinspeeld op de formele opstelling van C.R.M. inzake bevoegdheden op muziekgebied).

"De leider moet luisteren naar de mensen met wie hij werkt. Bij mij ging het zo, dat alle nieuwe activiteiten uit de jongens zelf voortkwamen. Zo zijn de verkenners zelf ook begonnen. Het was een goed middel om de jongens vast te houden, als de stemmen gingen breken" .

"Trouw was toen ook een begrip, dat een grote rol speelde. Wie bleven trouw, ook bij andere zaken? Wie het op kon brengen zoveel zanglessen te volgen".
"Maar alles hangt af van de leiding. Als die er voor staat het maar wil doen, dan kan er wat gebeuren. Het lag vroeger aan de leiding en dat ligt het nu nog. De leiding moet trouw op kunnen brengen. Misschien ligt het nu iets moeilijker. Dat zit hem in de leefomstandigheden en de mijns inziens verkeerd begrepen vrijheidsbeleving in de opvoeding. Goede leiders moeten echter deze hinderpalen kunnen overwinnen."

Tot zover dit relaas van uitspraken gebaseerd op uitlatingen van Driessen. Hij heeft in die uren lange gesprekken nog veel meer gezegd, mensen genoemd, meningen geuit, maar niet alles laat zich zo ordelijk weergeven rond duidelijke thema's. Ook laten zich een aantal fragmenten niet weergeven zonder vermelding mijnerzijds van duidelijk andere standpunten die door mij in het gesprek naar voren werden gebracht. Bovendien wil ik niet achteraf de persoonlijke sfeer van vertrouwen verbreken, die tijdens de gesprekken heerste. Driessen wist dat de gesprekken voor publicatie bestemd waren, maar ook dat ik hem niet wilde verlokken tot ondoordachte gevoelsuitingen. Achteraf treft me dan telkens weer het moment gebondene van Driessens denken. Hij verzint vrijwel alles ter plekke vanuit de overtuiging van het moment, niet op basis van wetenschap, maar van geloof eigenlijk. Hierdoor mag men dit geschrift niet als een historie beschouwen, maar als een soort momentopname. Aan anderen de taak het beeld van de werkelijkheid op basis van feiten te reconstrueren of te corrigeren. Vanuit eigen gevoelens sprekend mag ik dan ten slotte opmerken, dat ik ook nu nog dankbaar ben, dat hij ooit zo met mij heeft willen praten.

Jan van Lieshout (1938-2010)

Donkere dagen

Hoe medeklinkers verschuiven

De donkere dagen voor kerst zijn aangebroken. Je ervaart de warme gloed van kerstlichtjes en na kerst zullen dagen weer lengen. Donker en kerst hebben meer gemeen dan deze woorden. Het zijn woorden waarvan de medeklinkers in de loop van de tijd zijn veranderd, van plaats en van aard. Donker komt van het vroeg-Germaanse *duncla*. In het Duits is donker nog altijd *dunkel*. Ook in het vroege Nederlands werd *dunkel* of *donkel* gebruikt om het duister aan te geven. De *r* en de *l* zijn in de spraak makkelijk verwisselbaar. Zij vormen de 'liquidae', de vloeiklanken die zo heten omdat de lucht vrijelijk langs de tong kan uitstromen.

Kerst is een gevalletje van 'syncope'. Kerst komt uiteraard van Christus. In het Middelnederlands hadden ze het over 'jhesus kerst'. Er kwam in de uitspraak van Christ(us) een klinker tussen twee medeklinkers, denk aan 'ker-rùk' in plaats van kerk. Of 'mel-lùk' voor melk. Zo ontstond een woord met twee lettergrepen: kùr-rist'. Daarna versprong de klemtoon van de tweede naar de eerste lettergreep. De letter 'e' klinkt dan zoals bij ster. En kér-rist' werd uiteindelijk kèrst. Zalige kèrst. Le-zùr!

Wim van Hugten

Bron: EW

Christen

Sommige mensen denken dat een christen iemand is die bepaalde dingen noodzakelijkerwijze gelooft. Dat Jezus de zoon van God was, bijvoorbeeld. Of dat Maria maagd was. Of dat de paus onfeilbaar is. Of dat alle andere religies het mis hebben. Sommige mensen denken dat een christen iemand is die bepaalde dingen noodzakelijkerwijze doet. Zoals naar de kerk gaan. Gedoopt worden. Zich onthouden van alcohol en tabak. De bijbel lezen. Elke dag een goede daad doen. Sommige mensen denken dat een christen gewoon een aardig iemand is.

Jezus zei: *“Ik ben de weg en de waarheid en het leven: niemand komt tot de Vader dan door mij”* (Joh. 14 : 6). Hij zei niet, dat de een of andere speciale ethiek, leer of religie de weg, de waarheid en het leven was. Hij zei dat *hij* het was. Hij zei niet, dat het mogelijk was door iets speciaals te geloven of te doen 'tot de Vader te komen'. Hij zei dat het alleen mogelijk was door *hém* - door te leven, te delen in, gegrepen te zijn door de manier van leven waarvan hij de belichaming was, die zijn manier van leven was. Dus is het mogelijk op de weg van Christus te zijn, zijn merkteken te dragen, zonder dat je ooit van Christus hebt gehoord, en daarom op weg naar God te zijn hoewel je misschien niet eens in God gelooft.

Een christen is iemand die op de weg is, hoewel niet noodzakelijkerwijs erg ver gevorderd op die weg, en die althans een vaag en onvolgroeid idee heeft wie hij dank brengen moet. Een christen is niet noodzakelijkerwijs aardiger dan wie ook. Alleen maar beter geïnformeerd.

Hans van Saaze

Bron: Klein woordenboek voor twijfelaars. Een theologisch ABC.
Frederick Buechner

Een vuur dat warm maakt

Britse clarissen scoren met gezang. Nederlandse zusters brachten een cd uit.

Het was in 1993 toen de benedictijner monniken van het kleine klooster Santo Domingo de Silos in het noorden van Spanje tot hun verbazing wereldberoemd werden. Zij hadden hun muzikale gebeden uitgebracht op de cd *Canto Gregoriano*. Het onverwachte succes leidde tot een grote belangstelling voor het gregoriaans en drong zelfs door tot in de popmuziek. Zoveel invloed hebben de *Poor Clares of Arundel* nog niet maar scoren wel heel goed met hun liederen en zij brachten in oktober 2020 het album *Light for the World* uit.

De 23 nonnen leiden een sober bestaan met gebed en huishoudelijk werk en zij mogen maar af en toe praten. Maar in hun kapel klinkt geregeld hun gezang dat ook buiten het klooster graag beluisterd wordt.

De Clares danken hun naam aan Clara van Assisi (1194-1253) die een leven van armoe en devotie ging leiden naar het voorbeeld van de heilige Franciscus. Clara zette zich in voor het bestaansrecht van een kloostergemeenschap van vrouwen die zij in San Damiano stichtte. Pas op haar sterfbed keurde de paus officieel de regels goed die zij voor haar orde had geschreven. Twee jaar later werd zij heilig verklaard.

Naast Den Bosch en Nijmegen hebben de clarissen een klooster in Megen. In 1721 betrokken zusters het klooster Sint-Josephsberg. De Meegse clarissen voorzien onder meer in hun levensonderhoud door hosties te bakken. Ook hebben zij jaren geleden een cd uitgebracht: *Heilige Clara* kan niet tippen aan *Light for the World*. Op de cd staan liveregistraties van het koorgebed van de nonnen op de feestdagen van Franciscus en Clara respectievelijk op 4 oktober en 11 augustus die niet speciaal voor deze gelegenheid werden ingestudeerd.

Wim van Hugten

Bron: EW

Jezus: hemels of aards?

Het concilie van Nicea (325)

Wie is Jezus toch? Is Hij aan God gelijk, de 'enige zoon' van God, of alleen maar een schepsel van God, zijn 'geliefde' zoon, zoals zovelen? Over deze vraag waren de christenen in de tweede en derde eeuw hevig verdeeld.

In onze tijd heeft het vrijzinnig christendom nog steeds grote moeite met de goddelijkheid van Jezus. Is Hij niet vooral een 'gewoon' mens? Maar dan: kan een gewoon mens de wereld redden? In de tweede en derde eeuw leerden gnostische christenen dat mensen pas door kennis van het hogere (gnosis), alleen weggelegd voor ingewijden, tot God konden komen. Zij stonden onder sterke invloed van het Griekse denken, dat het hemelse, het hogere, het zuivere streng scheidde van het aardse, het lagere, het onzuivere. In deze kringen beweerden de docetisten, naar het Griekse woord voor 'schijn', dat Jezus nauwelijks een aardse gestalte was. Hij bezat slechts één natuur, een goddelijke.

Verdeeldheid

Hij was niet van deze aarde. Zijn menselijkheid was eigenlijk maar schijn. In dit denken is Jezus iets hoogs, ver verheven boven de mensen. Kun je Hem dan nog navolgen? Voor Arius, priester in Alexandrië, is Jezus juist heel áárds, dicht bij de wereld betrokken, een mens tussen de mensen. Hij is een schepsel van God, wel van een hogere orde, maar niet 'wezensgelijk' aan God. Hij lijkt hoogstens óp het wezen van de Vader, maar Hij is niet gelijk aan God zelf. Voor de arianen, met hun sterke aanhang in het oosten van het Romeinse Rijk, is Jezus dus een gewone, tastbare, begrijpelijke figuur, die hoogstens in de buurt komt van God. Maar ook niet meer dan dat. De arianen kleineren dus de goddelijkheid van Jezus, de docetisten juist zijn menselijkheid.

Het kenmerk van dwalingen en ketterijen is dat zij altijd eenzijdig zijn en deelwaarheden bevatten. Het doordrukken daarvan leidt tot bittere verdeeldheid in de Kerk, en zelfs tot kerkscheuringen. Keizer Constantijn had zijn christelijke rijk met veel strijd bij elkaar gebracht. Hij wilde de eenheid van dat rijk niet belasten met felle debatten die mensen uit elkaar dreven. In 325 riep Constantijn het eerste concilie van de christelijke oudheid bijeen, in Nicea. Hij zat het concilie zelf voor. Het concilie veroordeelde het ariaanse denken en zette het docetisme op zijn plaats. In de theologische strijd kan het kerkelijk leergezag rust brengen. Christus, leerde het concilie, was niet een ijle, vergeestelijkte gestalte geweest, maar een mens van vlees en bloed, die geleden had, was gestorven en begraven. Hij was wezensgelijk aan de Vader. Het arianisme bleef nog tot eind vijfde eeuw voortwoekeren, vooral onder de tot

het christendom bekeerde Germaanse volken, die zich in het arianisme konden afzetten tegen het Romeinse gezag. De concilies van Efeze (431) en Chalcedon (451) bevestigden dat Jezus God en mens tegelijk was. Over de verhouding tussen zijn goddelijke en menselijke natuur mocht je vrij denken. In elk geval was aan een lange theologische strijd een einde gekomen.

Theologie kan ontaarden in een vernuftig, geestloos spel met woorden en begrippen. Maar het gaat erom wat Nicea wilde zeggen, toen en nu. God kan ver weg lijken, onzichtbaar, maar het is Jezus, bewoond door zijn Vader, die afdaalt naar de mensen om bevrijding te brengen, gerechtigheid en barmhartigheid. In zijn boek *Jezus van Nazareth* zegt paus Benedictus dat Jezus mens is onder de mensen, maar dat Hij rust aan het hart van de Vader.

Hans van Saaze

Bron: Katholiek Nieuwsblad, 25 september 2024

Waarom de os? Waarom de ezel?

Kerstliederen zijn er vele. Zo is er het populaire Franse '*Entre le boeuf et l'âne gris*' (tussen de os en de grauwe ezel), dat op vertederende wijze het tafereel in de kribbe schildert. Waar komen die os en die ezel vandaan?

Slaan wij het kerstverhaal volgens Lucas er op na, dan zullen wij er beide dieren niet vinden, om van Mattheüs, die zoveel soberder is in zijn beschrijving van Jezus' geboorte, nog maar te zwijgen. Desondanks hebben de trouwe dieren zeer oude rechten, zoals uit de illustratie moge blijken: een middenpaneel van een Provençaalse sarcofaag (doodkist) die kort voor het jaar 400 vervaardigd is (nu in het Museum Fernand Benoit, Arles).

Het paneel is in twee compartimenten verdeeld: boven ziet men een in doeken gewikkeld kind in een voederbak liggen, links daarvan - onder een ster - Maria gezeten, in gepeins verzonken, terwijl rechts een herder staat, herkenbaar aan zijn staf en aan zijn schaarse kleding. Van Jozef in het kleine huisje dus geen spoor, maar wél een os en een ezel die met hun koppen achter de voederbak oprijzen.

Hun aanwezigheid kan slechts begrijpelijk worden wanneer we bedenken dat de christenen van die eerste eeuwen de gebeurtenissen van het Nieuwe Testament en met name

die van Jezus' geboorte, leven, lijden en opstanding altijd tegen de achtergrond zagen van het Oude Testament. Zo kon een afbeelding van Jezus' geboorte gestoffeerd worden met een verwijzing naar Jesaja 1 vers 3: '*Een os kent zijn meester, een ezel de krib van zijn heer*'. Vroege bijbelverklaarders als Origenes (gest. in 253/254) zagen in de os - een rein dier - het symbool van het joodse volk, en in de onreine ezel het teken van de tot het christendom geroepen heidenen.

Vanuit de studeerkamer van de theologen heeft deze vondst eerst zijn weg gevonden naar meer populaire levensbeschrijvingen van Jezus en vandaar naar ateliers als die van onze Zuidfranse beeldhouwer uit de late vierde eeuw. Een van die levensbeschrijvingen zegt letterlijk: "*Drie dagen na 's-Heren geboorte*

verhuisde Maria van de grot naar een stal, legde het kind in een kribbe en de os en de ezel aanbaden het...". Zo treffen wij hier ook nog even een verwijzing aan naar die heel oude traditie die wil, dat Jezus in een grot geboren is. Nog altijd wordt in Bethlehem aan de pelgrim deze grot aangewezen! Rest ons het beneden-paneel: daar zien wij drie jongemannen van wie de zonderlinge kledij moet duidelijk maken dat ze afkomstig zijn uit de buitengewesten. Een van hen attendeert de twee anderen op de ster. Het lijkt geen twijfel dat hier de Wijzen bedoeld zijn waar Mattheüs over schrijft en die wegens hun drie gaven gewoonlijk ook als drietal worden opgevat, hoewel Mattheüs hun aantal niet noemt. Hun aanwezigheid onderstreept opnieuw het belang van Jezus' geboorte voor de niet-joden, voor de heidenen. Zij waren immers (met de herders) de eersten die het kind zijn komen eren. Geen wonder dan ook, dat de komst van de Wijzen (Epifanie) eerder een plaats heeft kunnen veroveren op de kerkelijke kalender dan Kerstmis (25 december). Maar dat is een ander verhaal...

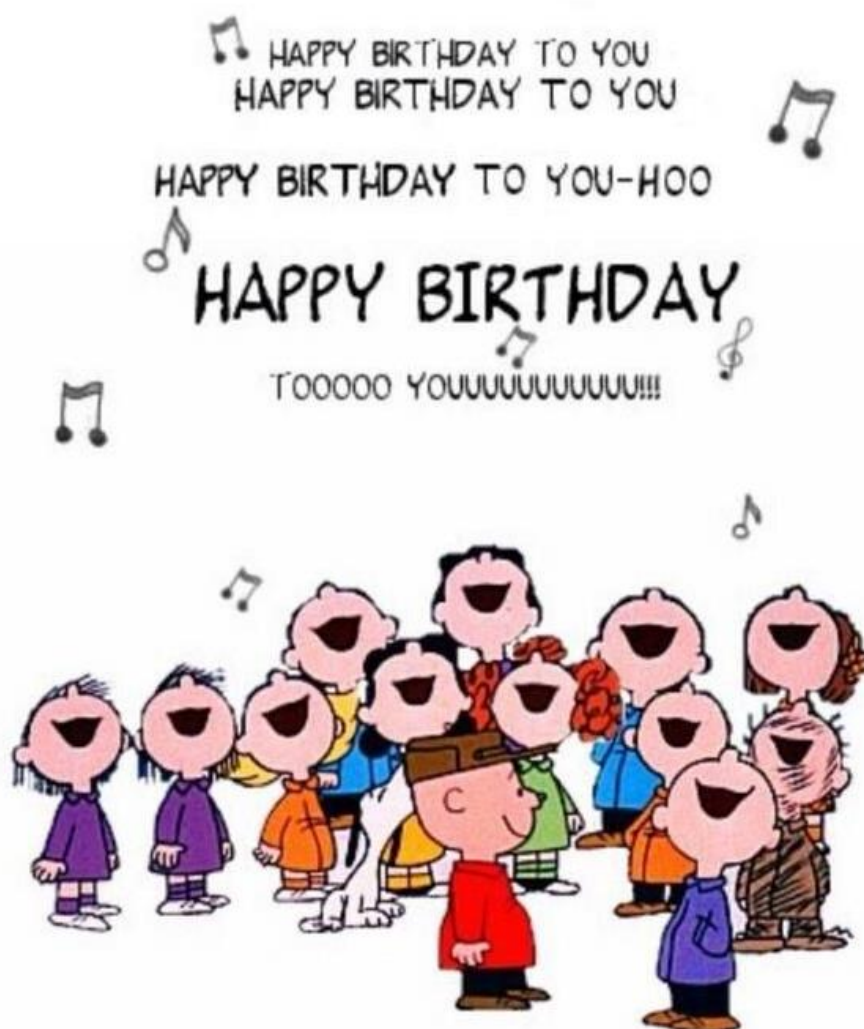
Hans van Saaze

Bron: *Continuo* Praktijkschrift voor liturgie en liturgische muziek, december 1986
(auteur: P.P.V. van Moorsel)

Verjaardagen

1 december	Bert Keet
5 december	Pierre van den Eijnden
20 december	Paul Lambregts
31 december	Jos Leenen

Bestuur, dirigent en leden feliciteren je van harte en wensen je een fijne verjaardag toe!

Voor de digitale versie:
<https://www.sintjozefkoorhelmond.nl/over-ons/mededelingenblad>